

IX. AIDA BUDAPEST BIZTOSÍTÁSI KOLLOKVIUM 2006. november 23/24

Az egyoldalú kogencia a vállalati biztosítások körében – versenyképes marad-e a magyar biztosítási jog?

I. A Ptk. és a vállalati biztosítások

A Ptk szabályai lakossági biztosításra szabottak, ezt mutatják

- A biztosítottat előnyben részesítő rendelkezések (pl. a közlési kötelezettség szabályai, szerződésmódosítás vagy felmondás kockázatnövekedés miatt)
- Az egyoldalú kogencia teljes körűsége (ha a jogalkotó számolt volna a legnagyobb hazai biztosító méreteit jóval meghaladó gazdasági erejű vállalatokkal, ezekre nem biztos, hogy alkalmazni kívánta volna az egyoldalú kogenciát)

Ennek ellenére a biztosítói kárrendezési és a keletkező jogviták kapcsán a bírói gyakorlat kezelni tudta illetve tudja a vállalati biztosításokat is, a bírói gyakorlatban a biztosítási fejezet általános része és a vagyont biztosítási rész szinte valamennyi rendelkezése kapcsán találunk ipari vagy mezőgazdasági vállalatok biztosítást érintő ítéleteket, a szerződés létrejöttének illetve felmondásnak szabályaitól kezdve a biztosítási feltételek egyes kikötéseinek értelmezésén át a biztosító mentesülésének eseteiig. Az is megfigyelhető ugyanakkor, hogy a bíróságoknál egyébként tapasztalható biztosítottat előnyben részesítő megközelítés kevésbé érvényesül a vállalati biztosítások körében, a bíróságok magasabb elvárhatósági mércét alkalmaznak a vállalatokkal szemben.

A 90-es évek elejétől, a gazdasági nyitással és a privatizációval együtt ugyanakkor megerősödtek azok a tendenciák, melyek megbontották a vállalati biztosítást addig jellemző „békés egymás mellett élést” és új kihívásokat hoztak a Ptk. tömegbiztosítás centrikus szabályaival szemben. Ettől az időszaktól számíthatjuk a nemzetközi biztosítások erőteljesebb és közvetlenebb megjelenését a magyar biztosítási piacon. Két forma:

- Multinacionális cégek magyar leányvállalatai – fronting az anyavállalat biztosítási programjához
- Növekvő magyar cégek – egyedi viszontbiztosítások

Ezt kiegészítette: külföldi biztosítók megjelenése külföldi, a Ptk.-hoz jól-rosszul adaptált termékekkel és az eredeti konstrukciókhoz szokott külföldi tulajdonosokkal valamint a nemzetközi alkuszcégek megjelenése, amelyek sokszor az eredeti logikát megfordítva, a viszontbiztosítási kockázatot vállaló biztosító által használt szerződési feltételekhez kerestek vállalkozó kedvű magyar biztosítót, sokszor nem is hiába.

Erre a kihívásra a hazai piac kétféle módon reagált

- Megjelentek azok a biztosítási szerződések, amelyek, felvállalva külföldi gyökereiket hemzsegték az egyoldalú kogenciába ütköző kikötésektől (és eleinte sokszor a fordítási hibáktól is)

- A viszontbiztosítási szerződés és a magyar biztosítási jognak megfelelő direkt biztosítási szerződés közötti ellentmondást a hazai biztosító olyan technikákkal próbálta kezelni, melyek alapján csak abban az esetben köteles fizetni, ha a viszontbiztosító is fizetett

A konkrét konfliktusokat a külföldi biztosítási feltételek és a magyar biztosítási jog között hosszan lehetne sorolni, csak egy konkrét példa (nem említve a felelősségbiztosítási klasszikust, a szándékos és súlyosan gondatlan károk ki nem zárhatóságát). Az európai biztosítási jogok jellemzően lehetővé teszik az év közbeni felmondást, általában valamilyen biztosított kötelezettségszegés (pl. díj nemfizetés, közlési kötelezettségsértés) szankciójaként, vagy akár egy káreseményt követően is. Szélsőséges példaként említhető a londoni viszontbiztosítási piacon szokásos kikötés, ami 7 napos felmondási lehetőséget, illetve kockázatvállalás csökkentési lehetőséget ad a viszontbiztosítóknak rendkívüli körülmények bekövetkezése esetére, amivel a new yorki terrortámadást követően éltek is, nehéz helyzetbe hozva ezzel pl. három éves határozott idejű szerződéssel súlyos ipari kockázatokat vállaló biztosítókat.

Nem csoda, hogy nehéz megértetni a külföldi biztosítóval, legyen az fronting partner vagy viszontbiztosító, hogy legközelebb a biztosítási évfordulón tud szabadulni a szerződéstől.

Az említett konfliktusok ellenére a magyar biztosítási jog sokáig kényelmes helyzetben volt hiszen a magyar vállalatok csak magyar biztosítóval köthettek biztosítási szerződést és erre a szerződésre csak a magyar biztosítási jogot köthették ki.

Mára azonban mindkét támasz eltűnőben illetve elvékonyodóban van. A hazai vállalatok lényegében szabadon köthetnek biztosítási szerződést bármely európai biztosítóval és az ő kockázataikra (a nagy kockázatokra) kötött biztosítási szerződésekre már szabadon választható bármely EU tagállam joga. Innentől csupán ésszerűségi megfontolásokon (egyszerűbb, helyi kárrendezés) és a hazai biztosított alkuerején múlik, hogy magyar vagy külföldi biztosítási jog kerül kikötésre. Az utolsó védvonal a magyar biztosítási jog számára, hogy még a nagy kockázatok esetében is alkalmazni kell a magyar biztosítási jog azon rendelkezéseit, melyektől a felek egyező akarattal sem térhetnek el, feltéve hogy a biztosítási szerződéssel fedezett kockázatok csak Magyarországhoz kapcsolódnak.

Ezzel tehát felértékelődni látszik az egyoldalú kogencia a vállalati biztosításokban is. De valóban így van-e? A magyar jogalkotó három lehetőség közül választhat:

- Megerősíti és kiterjeszti az egyoldalú kogenciát a vállalati biztosítások körében is – külföldi jog választása értelmetlen, a magyar jog lényeges szabályai úgymint irányadóak
- Lovak közé dobja a gyeplőt – teljesen feloldja az egyoldalú kogenciát – ha a magyar jog nem eléggé rugalmas, megszünteti a magyar biztosítási jogot a vállalati biztosításokban
- Feloldja az egyoldalú kogenciát, egyben átveszi az európai biztosítási jogok valamennyi fontosabb megoldását – ebben az esetben a kényelmi szempontok miatt reális alternatíva lesz a magyar biztosítási jog a külföldi biztosítók/viszontbiztosítók számára is